

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-70>

УДК 658

Битов Василь Павлович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та менеджменту,
Волинський інститут імені В'ячеслава Липинського
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5828-0143>

Vasil Bitov

The Volyn Viacheslav Lypynskyi Institute
of the Private Joint Stock Company "Higher education institution
"The Interregional Academy of Personnel Management"

**МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ЗАПОРУКА УСПІХУ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ****MANAGEMENT AS A KEY TO SUCCESS
IN MODERN MARKET ECONOMY CONDITIONS**

Анотація. Стаття присвячена надзвичайно важливій ролі та особливого значення менеджменту, а саме управлінській праці в суспільному виробництві в сучасних умовах. Сьогодні менеджмент являється одним із визначальних на шляху розвитку економіки як на рівні підприємства так і економіки держави. Адже саме в процесі управлінської праці об'єднується спільна діяльність багатьох учасників розвитку економічного зростання виробничих процесів, які працюють над розширенням та збільшенням ресурсного потенціалу, що дають можливість до збільшення виробництва продукції, послуг та забезпечення зростання економіки господарюючих суб'єктів. Сьогодні управлінські методи є особливо актуальними в період формування ринкових умов, які наділяють господарюючі підприємства самостійно формувати ціни на продукцію чи послуги, самостійно обирати поставщиків необхідних ресурсів, а також запроваджувати ту чи іншу форму оплати праці, як головного стимулу працівників підприємства та інше. В умовах сьогодення постійно зростає роль менеджера, адже у наших умовах менеджер повинен постійно прогнозувати розвиток подій в економіці, творити новий ринок.

Ключові слова: менеджмент, прибуток, ресурси, персонал, ефективність, ринкова економіка, функції, методи.

Summary. This publication examines the role and significance of an extremely important issue, namely management and its role in modern conditions, which today is one of the determining factors in the development of the economy both at the enterprise level and at the state level. After all, it is in the process of managerial work that the joint activities of many participants in development are combined economic growth of production processes that work to expand and increase resource potential, which allows for increased production of products, services and ensuring economic growth of business entities. In this publication, we show the fact that management methods are especially relevant during the period of formation of market conditions that provide business enterprises independently form prices for products or services, independently choose suppliers of necessary resources, as well as introduce one or another form of remuneration as the main incentive for employees of the enterprise, etc. Considering this, it is precisely the wide and skillful use of management functions and methods that makes it possible to avoid undesirable miscalculations, or even prevent certain risks in economic activity. The article also shows that in today's conditions the role of the manager is growing, because in our conditions the manager must constantly predict the development of events in the economy, create a new market. This article shows quite meaningfully how economic management methods contribute to the performance of certain interrelated relevant management functions. Some examples of achievements in agricultural enterprises of the Volyn region due to the use of effective management methods are given. The article reflects the role of management functions and methods that ensure the effective work of the personnel of an enterprise or firm, the content of which includes the necessary economic and social aspects. Here we mean the correct and full application of the mentioned methods and functions, which are closely related and involve both planning and implementation of the intended results with comprehensive motivation of work. That is, through the complex process of managerial work, to achieve the main goal of management, namely obtaining significant results of its activities while ensuring profit. It would be appropriate to recall that ancient philosophers believed that

the cause of the impoverishment of society, as a rule, is the lack of proper management. The article presents some examples of achievements in agricultural enterprises that we have studied Volyn region thanks to the use of effective management methods. So, we conclude from the researched sources that management today is actually a reliable assistant and a guarantee for achieving the desired success.

Keywords: management, profit, resources, personnel, efficiency, profit, market economy, functions, methods.

Постановка проблеми. Дана публікація обрана з тих міркувань, що менеджмент як координація та організація суспільної праці людей не завжди знаходить своє належне менеджменту завдання. Якраз проблему бачимо в тому, що за свідченням відповідних досліджень та практики господарської діяльності сьогодення, що дієвий менеджмент справді є запорукою до успіху, а саме є однією з основ розвитку підприємств та окремих галузей народногосподарської діяльності та економіки країни в цілому. Сьогодні вимоги часу є такими, що вимагають високого вміння щодо залучення і розстановки працівників до певної зайнятості і при цьому забезпечити раціональне використання робочого часу та з очікуваними результатами. Адже спонукання працівників до діяльності відбувається шляхом впливу на їх потреби та інтереси [2, с. 89]. Бо за результатами досліджень сьогодні менеджмент являється таким видом діяльності в якій головним завданням і всеохоплюючим змістом є координація праці інших людей. Тобто достатньо виважена і спрямована в правильне русло управлінська організована праця забезпечує намічений кінцевий результат. А тому при цьому основним завданням менеджера у такій ситуації є вивчення потреб, бажань своїх підлеглих і розробка певних стимулів, які спонукатимуть їх до діяльності тобто створювати можливість до активного і творчого бажання усіх співробітників заради досягнення головної мети підприємства чи компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчать наукові дослідження та практика сучасного менеджменту, що запровадження таких рушійних мотивів є досить влучними і результативними. Слід відмітити, що наші дослідження з такого важливого починання і зокрема таких управлінських мотивуючих принципів свідчать про те, що вони були започатковані в той період коли люди почали працювати разом тобто з початком соціуму. Такі принципи є досить актуальними в наш період, тому застосування на практиці принципів мотивованої праці як свідчать наші дослідження є виправданими, а звідси висновок такий, що вимагає від менеджера досконалого знання про свій колектив, а також психологію кожного з них заради ефективної праці кожного, що стає вирішальним фактором і запорукою існування та успіхів колективної праці. Управління як процес, що розглядається у працях зокрема Анрі Файоля висвітлено як у загальнотеоретичному, так і в практично-функціональному плані [1, с. 45]. Значний вклад по вивченню питань щодо функцій

та методів управління і їх впливу на підвищення результатів діяльності суспільної праці в Україні вносять сучасні автори – Вербова О.С., Чуткий А.І., Струк Н.П., Ковальська Л.Л., Радіонова І.Ф. та ін. Названі та інші вчені чимало зробили для пропаганди передового досвіду з проблем організації управління працюючих колективів. Однак, слід зазначити, що досі недостатньо вивчений єдиний погляд на питання дієвих методів організації управління, адже як відомо окремі господарюючі колективи не забезпечують бажаних результатів своєї праці, що і власне визначає мету даної публікації.

Мета статті полягає у розкритті сутності та визначенні різних підходів у запровадженні функцій та методів які взаємодоповнюють одне одного задля успішного управління в умовах сучасного стану ринку. Показати роль менеджменту як впливовий і дієвий важіль у досягненні намічених цілей і позитивних результатів завдяки організованій управлінській праці, а також розв'язанні соціальних і економічних проблем суспільства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Менеджмент з його функціями та методами сьогодні відіграє досить важливу роль. Адже бажані результати діяльності підприємства чи фірми будуть досягненні там де з повна з науковим підходом буде запроваджена управлінська праця. Сьогодні управлінська праця вимагає володіти основними та перевіреними методами управління тобто вміти застосовувати їх на практиці відповідно до існуючих реалій для творчої і ефективної праці. Щодо практики організованої ефективної праці нами проведено окремі дослідження та наведені приклади практичної їх роботи в організації управління суспільної праці, що діють в сучасній економіці і зокрема в досліджених окремих підприємствах сільськогосподарської галузі Волинської області. Сьогодення вимагає вміння працювати з людьми, зацікавити їх та довести до них свої обмірковані ідеї в доступній формі. Адже значимість і роль мотивуючих важелів та дієвих на наш погляд методів управління, які зумовлюють умови на шляху у забезпеченні певних результатів в сучасній суспільній праці та розв'язанні соціальних питань. Управлінська праця сьогодні засвідчує здатність швидкої орієнтації до ситуації яка виникає і прийняття найкращого варіанту рішення щодо вирішення проблеми яка по суті є надійним і дієвим методом до намічених результатів. Тому вимога часу до управлінської праці така, що чим вищий рівень менеджера, тим ефективніше працює виробництво. Сьогодні менедж-

мент є справді запорукою до бажаного і результативного результату при правильному застосуванні відомих у практиці методів управління та при цьому зокрема в сукупності економічних, організаційно-господарських та інших впливових методів так як наявність їх стає вирішальним фактором ефективної праці та запорукою існування і успіхів [4, с. 62]. Наші дослідження свідчать про те, що ринкові умови, що сьогодні створені в народному господарстві держави, які зокрема передбачають вільне підприємництво, вільне ціноутворення на продукти своєї праці та послуги, дієва конкуренція та можливість одержувати здобуток не тільки від заробітної плати, а і одержувати інші види доходів за умов власного ризику в господарській діяльності і все це потребує зростання ролі системи управління економікою. А звідси переконаємося в тому, що давня історія практики менеджменту яка формувалася на виклики суспільного виробництва, про що нами вже говорилося, сьогодні вимагає від нас більшого, а саме в повному розумінні цілеспрямованого та всебічно обґрунтованого управління, що має забезпечити успіх. Таке управління викликане в даний час помітним зростанням суспільного виробництва, ускладненням технологічних процесів, модернізація окремих засобів виробництва, перекваліфікація кадрів та навчання, чого вимагає певна інноваційна політика та нововведення.

Адже менеджмент це особливий вид діяльності який об'єднує досить складний логічний процес, а саме збір і опрацювання великої кількості інформації та прийняття на її основі певних рішень і забезпечення їх виконання. Сьогодні об'єктом діяльності менеджменту є організації, підприємства, установи, господарські товариства, банки, заклади освіти, торгівлі тощо і на сучасному етапі розвитку національної економіки України. А тому є важливим використання надбань вітчизняного та зарубіжного менеджменту, що дасть змогу підприємцям та управлінцям забезпечити зростання ефективності діяльності підприємств та інших формувачів суспільної праці і зайнятості.

І все таки виникає питання, а яким чином управлінський процес може бути дієвим та ефективним, а дієвим він буде тоді коли управлінська праця буде розподілена всередині самого процесу управління. Така управлінська праця дістала назву як функції управління, тобто це дія, що здійснюється в системі управління і спрямована на зміну стану об'єкта управління відповідно до поставленої мети.

Як стає відомо з проведених досліджень, що функції менеджменту передбачають достатньо логічний процес в тісному взаємозв'язку з методами менеджменту в управлінській діяльності і зокрема такими як планування, організація, мотивація і контроль з метою координації людських, фінансових, природних і технологічних ресурсів

необхідних для ефективного виконання завдань. Коротко зупинимось, що конкретно стосується саме методів менеджменту і їх значимість. Наші дослідження показують, що методи менеджменту являють собою сукупність прийомів і способів впливу на об'єкт управління для досягнення поставлених організацією цілей. Літературні джерела повідомляють, що згадані методи зазвичай поділяють на чотири взаємодоповнюючі групи і зокрема такі як організаційно-адміністративні, економічні, соціальні та психологічні. Організаційно-адміністративні методи базуються на практиці прямих вказівок, дисципліна, норми стягнення і заохочення. Економічні методи передбачають конкретні форми такі як госпрозрахунок, ціноутворення, фінансування, амортизаційну, комерційну та податкову політику, соціальні та психологічні методи передбачають соціальне планування та регулювання спрямованих на поліпшення умов праці та відпочинку, створення рівних умов для всіх членів колективу, а також професійного відбору, навчання та психологічного спонукання і зокрема мотивації [3, с. 35–47].

Аналізуючи це тобто роль сукупних дій функцій та методів менеджменту можна зробити висновки, що менеджмент і управління подібні категорії, але тут є певна особливість, адже управляти можна чимось, скажімо механізмами чи іншими засобами, а суть менеджменту як інструменту управління полягає в цілеспрямованому впливі на потреби, інтереси окремих людей, трудових колективів та суспільства в цілому з метою досягнення певних результатів. Тобто тільки через координувану та мотивовану працю людини завдяки професійному вмінню менеджменту маємо можливість в одержання вагомих результатів своєї діяльності та забезпечуючи при цьому прибуток. При цьому варто напевне пригадати про те, що древні філософи вважали, що причиною зuboжіння суспільства, як правило, є відсутність належного управління. Нами проводилися дослідження щодо стану, а саме ефективного управління та результатів праці в агропідприємствах Волинської області [5]. Сьогодні Волинь це регіон, який являється достатньо перспективним для економічного розвитку зокрема сільськогосподарської галузі. Його привабливість обумовлюють вигідне географічне розташування, потужні ресурсний та кадровий потенціали, динамічний розвиток економіки, інноваційно-орієнтовані багатoproфільні сільськогосподарські виробництва і, безпосередньо, вихід на кордони Євросоюзу.

Земельний фонд області – 2014,4 тис. га, з яких 1047,5 тис. га – сільськогосподарські угіддя (52%), що становить 2,5% сільськогосподарських угідь України, у тому числі рілля – 672,3 тис. га (33% території області).

Агропромисловий комплекс Волині розвивається динамічно. Питома вага області у виробни-

цтві продукції сільського господарства в державі становить більше 3 відсотків. Виробництвом сільськогосподарської продукції займаються близько 1000 агропідприємств.

Щодо розвитку тваринництва, то у господарствах усіх категорій області станом на 01 січня 2025 року утримувалось: 90,7 тисячі голів ВРХ (96% до рівня 2024 року), в т.ч. 58,7 тисячі корів (95%), 187,9 тисячі свиней (84%), 7781 тисяча голів птиці (95%).

Господарствами усіх категорій за 2024 рік реалізовано на забій 160,7 тисячі тонн живої маси сільськогосподарських тварин (на 26% більше до рівня 2024 року), вироблено 279,1 тисячі тонн молока (96%) та 182,2 млн шт. яєць (96%).

Рослинництво. В області у 2024 році зібрано 1,3 млн тонн зернових та зернобобових культур з площі 257,2 тис. га при середній врожайності 50,3 ц/га.

Досягнення високих виробничих показників стало можливим лише завдяки запровадженню сучасних технологій у виробничих процесах, якісному посівному матеріалу та вмілому застосуванню управлінської праці. При цьому наведемо приклад чітко налагодженої управлінської з високим змістом мотивованої праці в колективі сільськогосподарського підприємства «П'ятидні» в якому в обробітку понад 20 тис. га сільськогосподарських земель, на яких вирощує пшеницю, озимий ріпак, озимий ячмінь, кукурудзу, сою, цукрові буряки та інші культури. У 2024 році досягнуто найвищу врожайність основних сільськогосподарських культур: пшениці – 94 ц/га, озимого ріпаку – 49 ц/га, сої – 40 ц/га.

Завдяки цілеспрямованій управлінській діяльності успішно здійснює та розвиває органічне виробництво сучасне сільськогосподарське під-

приємство ТОВ «Старий Порицьк». Якість органічної продукції підтверджує сертифікат «Органік Стандарт». Відкрита органічна сироварня стала першою в Західній Україні. Підприємство виготовляє солодко-вершкове органічне масло та йогурти.

Гарний приклад чіткого злагодженого менеджменту в господарській діяльності на землях Полісся має сільськогосподарське підприємство «Ратнівський Аграрій». Основний напрям діяльності господарства – вирощування, розведення та реалізація великої рогатої худоби м'ясного напрямку продуктивності.

За підсумками 2024 рік агропідприємства сільськогосподарської галузі експортували продукції на суму 496,9 млн дол. США (42% в експорті Волині), імпортували на суму 116,5 млн дол. США (5% в імпорті Волині), позитивне сальдо аграрної продукції складає 380,4 млн дол. США. У структурі аграрного експорту 74,2% займає продукція рослинництва, якої експортовано на суму 368,6 млн дол. США.

Висновки. В даній статті окреслено розкриття сутності як теоретичних висновків так і практики широкого застосування основних апробованих функцій і методів менеджменту, які як свідчать наші дослідження є насправді надійною основою ефективної праці трудових колективів та забезпечення виконання намічених результатів. В статті за результатами наших досліджень показано показники результатів роботи агропромислового комплексу Волинської області в цілому та окремих сільськогосподарських підприємств, які вміло у практичній діяльності в умовах сучасного стану ринку показують позитивні результати своєї діяльності, які появляються завдяки науково обґрунтованій управлінській праці.

Список використаних джерел:

1. Бондар Н.М., Макаровська Т.П. Економіка підприємства: підручник. Київ : МАУП, 2003. 298 с. С. 45.
2. Бойчик І.М., Харів П.С., Хопчпн М.І., Піча Ю.В. Економіка підприємства. Київ : «Каравела»; Львів : «Новий світ – 2000», 2001. 298 с. С. 89.
3. Гавкалова Н.Л. Управління ефективністю менеджменту персоналу: монографія. Харків : ХНЕУ, 2011. 295 с. С. 35–47.
4. Радіонова І.Ф. Загальна економіка: підручник Київ : Подільський, 2002. 218 с. С. 62.
5. Статистичні дані департаменту агропромислового розвитку Волинської BOA. URL: <https://agrovoly.gov.ua/>

References:

1. Bondar N. M., Makarovska T. P. (2003) *Ekonomika pidpryemstva* [Economics of entrepreneurship]: pidruchnyk. Kyiv: MAUP, 298 p, p. 45. (in Ukrainian)
2. Boichyk I. M., Khariv P. S., Khopchpn M. I., Picha Yu. V. (2001) *Ekonomika pidpryemstva* [Economics of pidpryemstva]. Kyiv: "Karavela"; Lviv: "Novyi svit 2000". 298 s., p. 89. (in Ukrainian)
3. Havkalova N. L. (2011) *Upravlinnia efektyvnistiu menedzhmentu personalu* [Managing the effectiveness of human resources management]: monograph. Kharkiv: KhNEU, 295 s., pp. 35–47. (in Ukrainian)
4. Radionova I. F. (2002) *Zahalna ekonomika* [General economics]: pidruchnyk. Kyiv: Podilskyi, 218 s., p. 62. (in Ukrainian)
5. Statystychni dani departamentu ahropromyslovoho rozvytku Volynskoi VOA [Statistical data of the Department of Agro-Industrial Development of the MSA]. Available at: <https://agrovoly.gov.ua/> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 04.04.2025